

Marie:

Krach farmy je nejhorší formou bankrotu a nevztahuje se na něj žádný nárok na důstojnou smrt. Předcházejí mu měsíce hladu a vyčerpání. Hladu zvířat i hladu lidí, kteří se o ně starají bez mzdy, protože i když vědí, že zapláceno nedostanou, je jim zvířat líto. A poslední měsíce práce jsou obzvláště krušné: práce s odpojenými mobily, stroji bez nafty, pohled na zarůstající pole, mléko, které se nesmí vylít do kanálu a tak se znesvěcuje prodejem za pět korun za litr. A zoufalství a beznaděj, které jako kyanid otravují společnost, protože nechají bez pomoci ty, kteří jsou solí této země. Padesátá léta byla hračka proti tomu, co poctiví hospodáři na venkově prožívají posledních dvacet let. A to co prožívají letos, je hrůza, která si nezádá s Velkou hospodářskou krizí ve 30 letech. O to horší, že je zbytečná.

Zemědělské družstvo Jeseník hospodaří na cca 2000 hektarech luk a pastvin na svazích Hrubého Jeseníka. S pěti sty kravami, stovkou koz a ovcí a padesáti zaměstnanci vyprodukuje osm tisíc litrů mléka denně, ale i desítky kilogramů ovčí bryzzy a čerstvých kozích sýrů. Jeho předsedkyně ing. Marie Bubiková je členkou všech regionálních agrárních a podnikatelských organizací, v roce 2003 byla v Praze vyhlášena Podnikatelkou roku. Do krize družstvo spadlo již loni na podzim, kdy cena mléka klesla z dvanácti na sedm korun. V červnu otevřelo se 40% zemědělskou dotací a 60% úvěrem nový kravín s dojírnou. Úvěr musí družstvo splácet od července a výkupní cena pod 8 korun je pro něj likvidační. Společně s dalšími čtyřmi jesenickými mlékaři, kteří denně vyprodukují 20 000 l mléka, na jaře 2009 odešly z Babišovy Olmy Olomouc, která dnes pracuje na 40 procent a chybějící náklady bere ze snižování výkupní ceny mléka. Společně začali prodávat do Litovle, do italského Orrera, které v té době platilo o pár haléřů více než Olma. Stále to však bylo pod 7 korun za litr a na pokrytí nákladů a závazků to zdaleka nestačilo. Cena mléka však od jara neustále klesá.

Od loňského podzimu dávalo družstvo spolu s ostatními mléčnými farmami návrhy Ministerstvu zemědělství, jak v této situaci pomoci. Vzpomínali povodňovou pomoc od ministra Luxe, navrhovali odpuštění sociálních dávek, překlenovací úvěry... Předsedkyně družstva ing. Marie Bubiková vzpomíná: „Je tady tisíc možností, co by se dalo

udělat. Například tady na Jesenicku se v letošním roce zahajovalo 11 pozemkových úprav, které stojí 11 milionů korun. V praxi k nim není jediný důvod. Jejich smysl má být, aby se soukromý zemědělec dostal na své pole. To děláme už 20 let bez problémů, když jedou sekat oni jedou přes naše louky a naopak. V tomto světle stačilo, aby MZe řeklo: „ Máte tady tady 5 mlékařicích farem, dáme vám těch 11 milionů jako vratnou (nebo nevratnou nebo bezúročnou) půjčku a vy se mezi sebou domluvíte a až krize pomine, pak se vrátíme k pozemkovým úpravám“. Odpověď ministerstva však byla tato: Pozemkové úpravy byly hlavním volebním programem ODS pro zemědělství. Nemůžeme do nich zasáhnout, protože by nás opozice napadla, že ODS nesplnila volební program.“ V takových chvílích si uvědomíme, jak důležité jsou volební programy a jak málo času a prostoru zemědělských programům jednotlivé volební strany věnují.

Ovšem volby budou až v červnu a to už může být pro mnoho farem pozdě. 12. srpna italské Orrero snížilo výkupní cenu o dalších 30 haléřů za litr mléka a cena tak spadla pod 6 korun. Začala panika. Zaměstnancům družstvo mohlo vyplatit již jen 3000 korun zálohy na mzdy, na doplatek už nejsou peníze. Dalších deset zaměstnanců bylo nutné propustit v září, bez nich však hrozilo že nezvládnou dokončit sklizeň sena. Nikdo však v této chvíli nevěděl, zda seno budou v zimě vůbec ještě potřebovat, zda vůbec ještě budou mít krávy. Tři z pěti mlékařicích farem na Jesenicku se rozhodly skončit: „Žulová“ se 170 kravami, „Červená voda“ prodává 110 krav. Zůstává „Bílý potok“ s 2000 litrů mléka, který je však 30 km vzdálený od Jeseníku a „Mikulovice“, které jsou od Jeseníku 15 kilometrů. Krizové kolo se nemilosrdně valí dál.

Pro Orrero z Litovle se zbývající tři jeseničtí mlékaři stávají malými výběžkovými dodavateli a hrozí jim další pád ceny mléka za naftu pro odběratele. Vyplatil by se jim nákup cisterny, ta však stojí 4 miliony a o pomoc se nemají obrátit kam. Situace je však ještě složitější. Proč italské Orrero 12. srpna snížilo výkupní cenu mléka? Protože den před tím německý Muller ze dne na den vypověděl smlouvu odbytovému družstvu z Hradce Králové a přestal od podkrkonošských mlékařů vykupovat 100 tisíc litrů mléka denně. Mléka, které stejně jako Orrero koupil, v Drážďanech zpracoval a nám sem dovezl do obchodů jako jogurty a máslo za ceny, které vytvořily konkurenci našim dodavatelům, například Olomoucké Olmě.

V nejsložitějším období své existence se družstvu Jeseník přidal další problém: Pozemkový fond opřekot vyhlašuje dražby státní půdy. Družstvo Jeseník hospodaří na 2000 hektarech a předkupní právo na pronajatou plochu se vztahuje jen na 500 hektarů. To však uplatnili už v minulých letech. Podle nového systému dražeb musejí tedy složit kaucce. Ty dohromady představují 1,2 milionů korun, protože se v horách prodává po pár akrech a na každou parcelu je třeba složit minimální zálohu v hodnotě třech tisíc. Platba musí proběhnout v hotovosti. Předsedkyně družstva se za dvacet let bojů o existenci velmi dobře zná s úředníky na Pozemkovém fondu a vypravila se jich zeptat, jestli v jejich popisu práce není sledovat situaci v zemědělství a zda naopak mají své platy za to, že mu pomůžou v jeho likvidaci. Jejich odpovědí bylo, že MZe tlačí na rychlost prodeje a dražby se nedají odložit ani se nedá upravit jejich systém.

Stávající volební programy vyjmenovávají diskriminační postup EU, která neplatí nám (za horší práci) to, co zemím původní E15. Dále čteme v programech stížnosti na postupy řetězců od pozdních plateb po zalistovací poplatky. Žádný program se zatím nezabývá tím, jak koordinovat činnost zemědělské a nezemědělské administrativy, jaký máme krizový management pro případ ohrožení oboru, či jak udržet kontrolu nad vlastní surovinou nebo vysvětlit poplatníkům, že čeští zemědělci dodávají raději zahraničním zpracovatelům než vlastním firmám.

K hlavním problémům zemědělství patří závislost farem na exkluzivních dodavatelích chemie a osiv, které jsou často současně velkoodběrateli zemědělských surovin, takže družstva jsou ve skutečnosti jakýmsi novodobými vazaly, jejichž účty neprotečou prakticky žádné peníze, protože osivo i chemii kupují na dluh a ten platí úrodou a dotacemi. Zvednou-li se dotace, zvedne se cena vstupů nebo sníží cena výkupu. Dalším klíčovým zemědělským úkolem jsou špatně a neflexibilně distribuovaných státních subvence. Problémů které brzdí rozvoj zemědělství jsou desítky a Klub ekologických farmářů a dodavatelů bude rád partnerem při návrzích na jejich řešení.

Šárka Dittrichová

Poradkyně ekologického zemědělství a mluvčí Klubu ekologických farmářů-
zpracovatelů,
www.listicky.estranky.cz